

วัดไตรภูมิ : ความสัมพันธ์กับชุมชน

วัดไตรภูมิ เป็นพุทธสถาน ที่คงความศรัทธาของประชาชนโดยทั่วไปไม่เสื่อมคลายสามารถมองเห็นพลังศรัทธาของประชาชนจากกิจกรรมทางพุทธศาสนาในปัจจุบัน นอกเหนือจากวัดไตรภูมิ จะเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาโดยปกติแล้ว ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ประชาชนได้ให้ความร่วมมือสนใจ ดังนี้

๑. กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมที่สำคัญทางศาสนาที่วัดไตรภูมิเป็นศูนย์กลางการทำกิจกรรมร่วมกันได้แก่

ก. งานสมโภชประจำปี จัดขึ้นในช่วงวันเพ็ญ เดือน ๕ ของทุกปี ซึ่งตรงกับวันตรุษหรือวันขึ้นปีใหม่ของคนไทยในสมัยอดีต เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนงัดหม้อสการหลวงพ้อสัมฤทธิ์ซึ่งประดิษฐานอยู่ในวิหารวัดไตรภูมิ และร่วมกันบำเพ็ญบุญ ในงานนี้ ทางวัดจะจัดมหรสพจากท้องถิ่นใกล้เคียง เช่น ลิเกจากจังหวัดสุโขทัยหรือพิษณุโลก มาให้ความบันเทิงกับชาวบ้านโดยไม่มีการเก็บค่าเข้าชม โดยทางวัดจะหลีกเลี่ยงมหรสพที่ไม่สมควรกับสถานที่เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี ฯลฯ ปัจจุบันการเลือกชนิดของมหรสพเช่นนี้ได้รับการยอมรับและเป็นตัวอย่างแก่วัดอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกันด้วย ค่าใช้จ่ายของวัดจะได้จากการบริจาคตามกำลังศรัทธาของชาวบ้านที่มาบำเพ็ญบุญ

ข. งานทอดผ้าป่าแก้ว การทอดผ้าป่าแก้วเป็นพิธีกรรมเฉพาะถิ่นของจังหวัดกำแพงเพชร จัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน ๑๒ ตรงกับวันลอยกระทง ก่อนการลอยกระทงในเวลาค่ำ ชาวบ้านจะจัดผ้าป่า มีผ้าสะบง หรือผ้าเช็ดตัวสีเหลือง และเครื่องไทยธรรมบรรจุจะลอมหรือถังน้ำ ไปรวมกันที่วัดไตรภูมิ เมื่อไปถึงจัดชาวบ้านจะต้องไปรับหมายเลขที่กรรมการวัดจัดเตรียมไว้ให้ มาติดกับกองผ้าป่าของตน แล้วนำไปตั้งเรียงแถว มีกิ่งไม้ปักสำหรับวางผ้าเพื่อให้ดูต่างว่าเป็นป่า พระภิกษุและสามเณรจะจับสลากหมายเลข หากตรงกับหมายเลขของกองผ้าป่าผู้ใด ก็จะไปชักผ้าป่าที่กองนั้น หากมีจำนวนผ้าป่ามากกว่าจำนวนพระภิกษุสามเณร พระภิกษุสามเณร จะได้รับสลากหมายเลขมากกว่าหนึ่งหมายเลขด้วยเช่นกัน หลังพิธีชักผ้าป่าแล้วและรับศีลรับพรจากพระภิกษุสามเณรแล้ว ชาวบ้านจะนำกระทงไปลอยที่แหล่งน้ำต่อไป งานทอดผ้าป่าแก้วที่วัดไตรภูมียังเป็นกิจกรรมทางศาสนาที่ประชาชนในตำบลถ้ากระต่ายทอง ตำบลพรานกระต่ายและตำบลใกล้เคียงให้ความสำคัญอยู่ในปัจจุบัน

ค. งานกฐิน การทอดกฐินหลังจากพระสงฆ์ออกพรรษาแล้วเป็นงานบุญที่ชาวบ้านที่เป็นพุทธศาสนิกชนปฏิบัติสืบกันมาอย่างเคร่งครัด เพราะมีความเชื่อว่าหากได้ทอดกฐินแล้วจะได้อุญกุศลมาก เมื่อพ้นพรรษาจะมีผู้มีจิตศรัทธานำกฐินมาทอดที่วัดไตรภูมิเป็นประจำทุกปี ในแต่ละปีวัดจะมีรายรับเพื่อการพัฒนาปฏิสังขรณ์พุทธสถานและบำรุงวัดเป็นจำนวนมากแสดงให้เห็นว่าวัด

ไตรภูมิยังเป็นวัดที่ประชาชนเลื่อมใสศรัทธาและเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนอยู่จนทุกวันนี้

๒. กิจกรรมทางภูมิปัญญา วัดไตรภูมิ จัดว่าเป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดำรงและสืบทอดตลอดมา ซึ่งเห็นได้จากโบราณวัตถุและโบราณสถานที่ปรากฏแสดงถึงความสัมพันธ์ของชุมชนกับวัด

ภายในวัดมีสิ่งก่อสร้าง เช่น พระอุโบสถ หอระฆัง ปรางค์ วิหาร ที่ทรงคุณค่าทางด้านศิลปกรรมอันแสดงถึงความสามารถในทางช่างของชุมชน

นอกจากสิ่งก่อสร้างแล้ว วัดไตรภูมิยังเป็นแหล่งรวมโบราณวัตถุทางศิลปกรรมและวัฒนธรรมของชุมชนมากมาย ซึ่งเกิดจากศรัทธาของประชาชนที่มีต่อวัดไตรภูมินำมามอบให้ทางวัดเก็บรักษา โบราณวัตถุเหล่านี้ สามารถแสดงให้เห็นร่องรอยวัฒนธรรมและเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เช่น เครื่องอาวุธ มีคันกระสุน ปืนคาบศิลา ปืนมณีลา เขนงบรรจุนดินปืน เป็นต้น เครื่องปั้นดินเผา มี ไหบรรจุกระดูกจากหลุมฝังศพในโบราณ เครื่องลายคราม เครื่องเบญจรงค์ เครื่องทองเหลือง มีถาด หม้อหุงข้าว ชุดเขียนหม้อจีน ชันลงหิน ธรรมาสันจำลอง เครื่องใช้ มี ตะเกียงลาน ตะเกียงเจ้าพายุ เครื่องสูบน้ำ คันฉ่อง เข็กสารโบราณ มีวรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระมาลัย ตำรายา เป็นต้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านพระครูสีลาวิจิตร เจ้าอาวาสวัดไตรภูมิรูปปัจจุบัน ได้สนใจศึกษาความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรมานานสามารถปรุงยา สานสมุนไพรมานำบำบัดอาการเจ็บปวดที่เกิดจากอุบัติเหตุได้อย่างเห็นผล เป็นที่ยอมรับและนิยมของประชาชนทั่วไป และท่านยังสามารถรักษาและสมานอาการที่เกิดจากกระดูกหักได้ด้วย

ด้วยสภาพความสัมพันธ์ระหว่างวัดไตรภูมิกับชุมชนท้องถิ่นอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชรที่ดำรงและดำเนินอยู่ ทำให้สามารถกล่าวได้ว่า วัดไตรภูมิมิได้เป็นเพียงวัดที่มีความหมายและความสำคัญต่อศิลปประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชนชาวอำเภอพรานกระต่ายและเขตใกล้เคียงเท่านั้น แต่วัดไตรภูมียังมีความหมายและความสำคัญต่อการศึกษา การสืบทอด ความรู้เรื่องราวส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของชาติอีกโสดหนึ่งด้วย

